

Reflexions sobre els càstigs

Recórrer al càstig posa de manifest falles educatives i dificultats per trobar altres recursos més adients i eficaços. Cal comprendre les causes del comportament de l'infant i donar-li una resposta adequada mostrant-li confiança en les seves capacitats

TEXT: Josefina López. Doctora en Psicologia per la UB. Aldees Infantils SOS de Catalunya

FOTOS: Andrew C., Marja Flick-Buijs

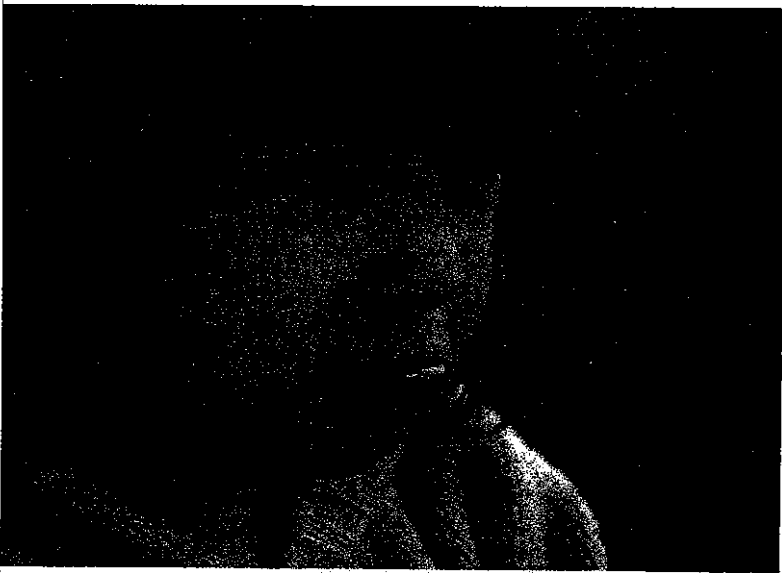
Des de temps prehistòrics i fins que es va abolir l'esclavitud, els càstigs físics eren la forma habitual emprada per aconseguir que els esclaus treballassin i no es rebel·lessin. D'aquesta forma es tenia poder sobre el capteniment dels esclaus, però això no significava tenir poder sobre la seva ment. Actualment, però, els càstigs es continuen duent a la pràctica en moltes societats.

També les societats *civilitzades* i democràtiques empraven el càstig, en teoria, per intentar que les persones que cometien actes indesitjables per a la societat es dissuadeixin d'aquestes accions i aprenguin a tenir un capteniment més adaptat, tot i que això no aconsegueix que la gran majoria dels que cometen delictes deixin de cometre'ls.

Darrera d'un capteniment incorrecte hi ha sempre unes causes que l'han impulsat i s'hi poden trobar unes falles en el funcionament de la societat en el si de la qual s'hi generen. Les desigualtats, les injustícies, la intolerància, la marginació, la manca d'amor... són gairebé sempre el motor que posa en marxa una conducta inadequada i socialment indesitjable.

Malgrat els avenços en educació, pedagogia i psicologia no s'ha aconseguit eradicar el convenciment que les criatures necessiten algun bolet o algun càstig perquè aprenguin el què han de fer i el què no han de fer, però, malgrat això la realitat és que els infants reincideixen o bé s'acostumen a actuar d'amagat i a mentir.

Castigar una criatura posa en evidència falles educatives i poca capacitat de comprensió del què hi pot haver al darrera d'un determinat capteniment, però també posa en evidència poca paciència i dificultats per trobar altres recursos més adients i eficaços.

Cal alleujerar els sentiments de culpa que provoca en el propi nen o nena el seu comportament inadequat

Malgrat els avenços en educació, pedagogia i psicologia no s'ha aconseguit eradicar el convenciment que les criatures necessiten algun bolet o algun càstig perquè aprenguin el què han de fer i el què no han de fer, però, malgrat això la realitat és que els infants reincideixen o bé s'acostumen a actuar d'amagat i a mentir

Estar en contra de qualsevol tipus de càstig no significa, però, que s'hagin de permetre les conductes inapropiades ni els danys que puguin causar. Cada criatura ha introjectat des de ben aviat unes determinades pautes de conducta al si de la seva família i ha après determinades formes de respondre als estímuls ambientals

La reparació, que té com a finalitat compensar el mal causat i alleujar les culpes, es basa en el reconeixement de l'altre i en el mal causat

Una criatura pot anar modificant la seva forma de comportar-se a través d'un apropament de l'adult, de comprendre el per què d'aquell capteniment i de poder-li donar una resposta adequada, sense rebaixar la seva autoestima, ans al contrari, mostrant-li confiança en les seves capacitats.

Estar en contra de qualsevol tipus de càstig no significa, però, que s'hagin de permetre les conductes inapropiades ni els danys que puguin causar. Cada criatura ha introjectat des de ben aviat unes determinades pautes de conducta al si de la seva família i ha après determinades formes de respondre als estímuls ambientals. Des de petita una criatura, a través de les mostres d'acceptació o de desaprovació per part dels pares, ha anat aprenent què és acceptable i què no i, al llarg de la seva evolució va aprenent-ho de les noves situacions.

Quan una criatura comet un acte que està en contra de les normes que ha après, sap que no ha actuat bé. Això produeix sentiments de culpa, que poden ésser conscients o inconscients i que caldrà alleugerir d'alguna forma. La millor manera que la humanitat ha trobat al llarg dels anys per alliberar els sentiments de culpa és la reparació del dany causat. Hi ha danys que es poden reparar, arreglant, restituint, però d'altres que només es poden reparar oferint una compensació.

Entre el càstig i la reparació hi ha una gran diferència tant qualitativa com en els seus efectes.

El càstig i la por que aquest pugui desvetllar tenen una qualitat de tipus persecutori que gairebé no té en compte la persona que ha sofert el dany sinó que se centra en el propi individu que l'ha causat, i el qual, el més probable, és que tracti d'evitar ésser castigat. És a dir, està basat en la por i no pas en l'amor a l'altre, o sigui, al que ha rebut el dany.

En aquest sentit el càstig pot generar sentiments negatius i nous actes indesitjables. És a dir: pot provocar sentiments de ràbia, odi, rancúnia, ressentiment i desitjos de revenja. Alhora, pot induir a actuar d'amagat i a mentir i àdhuc a acusar d'altres per evitar ésser castigat. Tanmateix també hi ha casos que ells mateixos arriben a provocar que els castiguin, o bé perquè és la única forma que se'ls faci més cas, o bé perquè se senten molt dolents i, en no trobar altres formes d'alleujar els sentiments de culpa, necessiten ésser castigats per no sentir-se tan malament. Alguns casos extrems poden arribar a pervertir el càstig i a convertir el dolor en font de plaer.

Pel que fa a la reparació, aquesta es basa en el reconeixement de l'altre i en el mal que se li ha causat i té com a finalitat compensar el mal causat i alleujar les culpes del que l'ha causat.

No és convenient deixar passar per alt les accions inadequades car, malgrat que no es digui o no es faci res, qui ha comès l'acció inadequada es queda amb les culpes. Quan les culpes s'acumulen sense poder realitzar cap reparació, pot arribar un moment que les culpes ofeguen i cal buscar estratègies defensives per negar-les o per evitar sentir-les i tot plegat pot donar lloc a símptomes com poden ésser: autoagressions voluntàries o involuntàries. A vegades es tracta de criatures o persones amb tendència a accidentar-se; a posar-se en situacions de risc, recórrer a drogues... Altres vegades tracten de convertir en bo i ideal allò que és dolent. Això ho podem veure en determinats nens, adolescents i adults que presumeixen de les malifetes que fan i això els pot portar a l'inici d'una escalada de conductes antisocials que poden comportar greus conseqüències.